

MEMÒRIA SOCIOECONÒMICA I LABORAL DE CATALUNYA 2012

PREVISIONS

COORDINADOR DE LA MEMÒRIA SOCIOECONÒMICA I LABORAL DE CATALUNYA 2012

Santana Garcia, Joan Antoni

COORDINADORS DELS CAPÍTOLS

Riudor Pons, Xavier
Santana Garcia, Joan Antoni

ÍNDIX D'AUTORS

Boada Jané, Cristina
Castell Castells, Pere
Ferrer Riu, Roser
Ferrer Trullols, Lluís
Herrera Aragón, Diego
Mallfrè Conesa, David
Mas Martín, Eva
Miñarro Acosta, Eva
Prior Prior, Inma
Olivella Pedrola, Marta
Villar Rico, Virginia
Vives Campdepadrós, Matias

SUPORT TÈCNIC

Graell Gabriel, Marta
Mañas Mampel, Maria Teresa
Sanosa i Llinares, Carles

RESPONSABLE DE L'EDICIÓ

Salvà Yenes, Yolanda

PREVISIONS

Les polítiques d'austeritat, d'ajust pressupostari, les reformes estructurals, la persistència de restriccions creditícies a l'activitat econòmica i l'evolució del mercat del treball continuaran condicionant l'evolució de la demanda interna durant l'any 2013, limitant les opcions de creixement a l'aportació que puguin fer els sectors més orientats a l'exterior, entre ells el turisme.

Un element que pot incidir en una millora de les perspectives és la reorientació de les polítiques europees en l'àmbit de la consolidació fiscal, via relaxació del calendari per a la reducció del dèficit públic. En el cas de Catalunya, caldrà veure d'una banda com es tradueix la pròrroga concedida per a l'assoliment dels objectius del dèficit del conjunt de l'economia espanyola, i la translació que finalment se'n farà a l'àmbit governamental autonòmic. També caldrà veure l'impacte de les polítiques de reforma estructural que es puguin dur a terme com a contrapartida a la relaxació dels terminis, polítiques que poden incidir negativament sobre el creixement.

L'any 2013, la contracció del PIB a Catalunya es pot situar al voltant del -1,3%

Aquest escenari augura la prolongació de la recessió durant els pròxims mesos, amb una contracció del PIB que a Catalunya es podria situar al voltant del -1,3%, alhora que afectaria la capacitat de correcció del dèficit públic, tot i les polítiques d'ajust de la despesa i de consolidació fiscal dutes a terme.

L'absència de creixement econòmic continuarà esterilitzant les polítiques d'ajust del dèficit

En aquest context, en què les possibilitats de creixement dependran de la demanda exterior, caldrà tenir en compte com evoluciona el context internacional, pendent del que succeirà en el conjunt d'Europa i també als EUA, on, si finalment s'aplica la regla del sostre del deute, el creixement econòmic se'n ressentirà. Les previsions sobre l'evolució econòmica dels països emergents i en vies de desenvolupament s'han establert sobre la base d'una certa desacceleració en el seu creixement.

També caldrà prestar certa atenció al Japó. L'economia japonesa ha emprès una aposta decidida per una política monetària obertament expansiva. En aquest context, i amb l'experiència més aviat expansiva de la FED als EUA, caldrà veure com reaccionen les autoritats monetàries europees, atès que un anclatge en un euro fort arrossegaria les expectatives de creixement per la via d'una pèrdua de competitivitat dels nostres productes en l'àmbit internacional.

Finalment, en el terreny estrictament financer caldrà veure, en l'àmbit domèstic, com s'acaben traduint a la praxi l'entrada a escena del SAREB i la reestructuració financera, iniciada, però no tancada. En aquest sentit, la concessió de crèdit a l'activitat econòmica per part de les entitats és cabdal per a la recuperació. En l'àmbit europeu, caldrà veure també si el BCE podrà continuar aplicant algunes mesures no convencionals com les que ha dut a terme fins ara.

No obstant això, en un context econòmic com l'actual, les tensions sobre les finances públiques i sobre els balanços de les entitats financeres es poden tornar a reproduir, fet que pot generar tard o d'hora nous frens al creixement.

En aquest punt, i malgrat que dependrà òbviament dels acords polítics que al final s'acabin produint, es pot dibuixar, des d'una perspectiva optimista, un context d'estabilització i de frenada de la caiguda del PIB a partir del segon semestre, si bé per al conjunt de l'any la caiguda del PIB pot ser similar o fins i tot superior a la de l'any 2012.

És previsible que la inflació es moderi en el segon semestre de l'any, tendint cap al que caldria esperar en un context de creixement econòmic negatiu

En aquest context, l'evolució de la inflació dependrà també en darrera instància de l'evolució econòmica. La tendència de l'IPC vindrà marcada, entre d'altres, per la superació de l'efecte esglaó que s'ha produït a partir de l'augment, a mitjans de 2012, d'alguns tributs indirectes, entre ells l'IVA. És previsible que a mesura que avanci l'any, i sobretot en el segon semestre, la inflació es moderi tendint cap al que caldria esperar en un context de creixement econòmic negatiu.

No obstant això, tornem a quedar supeditats al context monetari europeu, que ha donat indicis de relaxació i que finalment podria conduir a la baixa la cotització de l'euro.

L'acció de les administracions públiques (AP) a Catalunya segueix fortament condicionada per les exigències de consolidació fiscal

L'acció de les AP a Catalunya l'any 2013 segueix fortament condicionada per les exigències de disciplina fiscal i el compliment dels objectius fixats en el Programa d'estabilitat i convergència d'Espanya que, revisats a finals del mes d'abril del 2013 pel Govern central en el marc del Programa d'estabilitat 2013-2016 i el Programa nacional de reformes 2013, estableixen uns objectius de dèficit per al conjunt de les comunitats autònomes de l'1,2% del PIB per al 2013, de l'1% del PIB per al 2014, del 0,7% el 2015 i del 0,2%, el 2016.

En el marc del Programa d'estabilitat, i tenint en compte els objectius de dèficit del 3,7% del PIB per a l'Administració central i de l'1,4% del PIB per a la Seguretat Social, els pressupostos generals de l'Estat per al 2013 s'aproven amb un increment del 7,5% de la despesa no financera, que s'explica fonamentalment per l'augment en més de 12.500 milions d'euros dels interessos associats a la càrrega del deute. Els pressupostos consolidats del sistema de la Seguretat Social per al 2013, inclosos en el pressupostos generals de l'Estat, preveuen per al conjunt d'Espanya un increment del 4,3% de les despeses en transferències corrents en relació amb els pressupostos del 2012, amb un import de 124.907,7 milions d'euros, principalment com a conseqüència de l'augment en les pensions de jubilació, i per l'augment de les prestacions no contributives familiars i socials, en aquest darrer cas per l'assumpció de la despesa d'exercicis anteriors de les quotes dels cuidadors no professionals.

Paral·lelament, però, aquests pressupostos preveuen una despesa en prestacions d'atur per al conjunt d'Espanya de 26.696,0 milions d'euros, quantitat que és un 6,3% inferior a la pressupostada el 2012 i un 15,7% inferior a la despesa finalment liquidada el 2012, de 31.687,0 milions d'euros.

Així mateix, es preveu una caiguda de la inversió de l'Estat del 16,1%, i una disminució de la inversió regionalitzada a Catalunya del 10,4%, que no contempla, per tercer any consecutiu, cap previsió de despesa de capital en compliment de la disposició addicional tercera de l'Estatut d'autonomia de Catalunya.

Pel que fa a la Generalitat, l'objectiu de dèficit de l'1,2% del PIB, conjuntament amb una previsió de creixement del PIB nominal català, en una forquilla del 0% i el 0,5%, situaria el volum de dèficit per al 2013 en prop de 2.400 milions d'euros, la qual cosa implicaria un ajust de consolidació fiscal addicional per a aquest exercici de 1.500 milions d'euros en relació amb els pressupostos executats del 2012.

La possibilitat de situar aquest objectiu en una forquilla entre l'1,7% i el 2,1%, com a conseqüència de l'ampliació acordada el mes de maig per la Comissió Europea de fins al 6,5% del PIB de l'objectiu de dèficit per al conjunt de les AP de l'Estat per al 2013, permetria a la Generalitat situar el volum de dèficit entre els 3.400 milions d'euros i el 3.900 milions d'euros i reduir l'ajust requerit de consolidació respecte del 2012 entre 0 i 500 milions d'euros.

De totes maneres, a l'espera que el Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques acabi de fixar l'objectiu definitiu per a la Generalitat de Catalunya, el Govern ha decidit prorrogar els seus pressupostos per al 2013, i té limitada la seva despesa no financera al 86% dels crèdits inicials pressupostats per al 2012, una reducció del 14% respecte dels pressupostos inicials, excepte per la despesa destinada al pagament d'interessos, que manté els crèdits inicials del 2012, i per les despeses destinades a personal, que s'ajusten a la dotació pressupostària a 31 de desembre del 2012 i que, per tant, mantenen l'impacte de la reducció d'una paga extraordinària dels empleats públics, com ja va tenir lloc l'any 2012. A més, cal tenir en compte que fins a mitjans de maig del 2013 estaven suspeses les convocatòries de subvencions de concurrència competitiva de la Generalitat, és a dir tots els ajuts i subvencions concedits per la Generalitat excepte aquells que es financen íntegrament amb ingressos finalistes procedents d'altres administracions públiques i aquells que estan garantits per norma amb rang de llei.

Des del vessant dels ingressos, i d'acord amb les manifestacions del propi Govern, no s'espera una variació significativa en els recursos provinents del model de finançament, malgrat la previsió d'uns ingressos més elevats en els tributs cedits parcialment, especialment per l'efecte en el 2013 de l'increment en els tipus impositius de l'IVA aplicat des de setembre del 2012. Cal tenir en compte que aquest darrer increment es compensa mitjançant un ajust negatiu en el Fons de suficiència. De la resta de tributs de la cistella d'impostos del model de finançament, se'n pot destacar l'increment en l'impost sobre el patrimoni derivat de la reducció del mínim exempt fins a 500 mil euros i de la pujada de tipus, amb un impacte estimat de 94 milions d'euros; i l'increment en els tipus impositius, del 4% al 10%, en l'impost de transmissions patrimonials, amb un impacte previst per al 2013 de 50 milions

d'euros. Així mateix, en els tributs propis de la Generalitat destaquen la creació de l'impost sobre dipòsits, pel qual s'espera recaptar a final d'any 500 milions d'euros, i l'aplicació per a tot l'any de la taxa d'estades en allotjaments turístics, amb una recaptació esperada de prop de 100 milions d'euros.

De totes maneres, aquests increments, de prop de 645 milions d'euros dels ingressos no financers de la Generalitat, queden pràcticament compensats per la suspensió de la taxa per expedició de la recepta farmacèutica, 45 milions d'euros menys respecte els ingressos liquidats el 2012; la davallada en les transferències finalistes de l'Estat, estimades segons els pressupostos generals de l'Estat en 80 milions d'euros menys que el 2012; i per la davallada en els ingressos extraordinaris obtinguts l'any passat de la venda de la gestió del servei de determinades infraestructures públiques, 600 milions d'euros menys que el 2012.

Les males perspectives de creixement econòmic, sumades a les mesures d'austeritat, continuaran marcant una evolució negativa del mercat de treball durant l'any 2013 amb pèrdua d'ocupació i increment de l'atur

Aquest escenari continuarà determinant una evolució negativa del mercat de treball durant l'any 2013, Les males perspectives de creixement econòmic, sumades a les mesures d'austeritat, tot i la modulació derivada del nou calendari de compliment del dèficit, continuarà marcant una evolució negativa del mercat de treball durant l'any 2013. És previsible un descens de la població ocupada, fet que es traduirà en un increment de l'atur. Aquest increment de l'atur, però, es pot veure minorat, en part, per l'emigració creixent i el desànim, també en augment, de la població activa desocupada.

És previsible que la construcció segueixi perdent població ocupada de forma important, i la indústria mantingui una tendència decreixent a conseqüència del debilitament de la demanda interna i externa, si bé el factor que marcarà l'evolució de la població ocupada serà el sector serveis, que fins a l'any 2012 és el sector que millor ha resistit a la crisi en matèria d'ocupació.

A més, la caiguda de la contractació indefinida, per col·lectius, és previsible que segueixi afectant més la població jove i la de nacionalitat estrangera, al ser els grups amb una major temporalitat, en un context recessiu que perjudica la contractació temporal, més sensible al cicle econòmic. Així mateix, en la mesura que la construcció segueixi encapçalant la destrucció d'ocupació, l'afectació serà major entre la població masculina, més concentrada en aquesta activitat.

Sí que sembla probable que el treball a temps parcial segueixi en augment.

Les perspectives també són negatives per al **treball autònom**: en un context de caiguda del PIB com el que es preveu, resulta difícilment previsible un comportament positiu del col·lectiu. En qualsevol cas, una possible frenada de la pèrdua d'autònoms hauria de començar per un canvi en la davallada de persones que treballen als sectors no terciaris. Tot i que és difícil que aquesta conjuntura es doni en el sector de la construcció, hauria de venir llavors sobretot pel sector industrial, que a la vegada estarà molt condicionat pel context econòmic global.

En els darrers anys s'ha produït una tendència vers la convergència en les aportacions, els drets i les prestacions del règim especial del treball autònom amb les del règim general. L'últim pas en aquest sentit és l'obligatorietat que s'estableix a partir de l'1 de gener del 2013 de la protecció per contingències professionals i cessament d'activitat.¹ No obstant això, aquesta obligatorietat s'ha aplaçat almenys un any, com a conseqüència de la conjuntura econòmica,² i amb una finalitat d'estalvi per als treballadors autònoms que iniciïn la seva activitat en el moment actual, atès que el treball autònom ha estat especialment colpejat per la crisi. S'observa, però, que el nombre de treballadors autònoms que opten per la cobertura de les contingències professionals tendeix a incrementar-se, malgrat ser de cobertura opcional.

Aquesta convergència és necessària si es té en compte la qüestió de la suficiència de les pensions del règim del treball autònom, atesa la quantia baixa de les pensions del RETA en relació amb el total del sistema i sobretot en relació amb el règim general. Aquesta situació, que és conseqüència d'unes cotitzacions baixes al llarg de la vida laboral, posa de manifest la necessitat que els treballadors autònoms prenguin consciència de la necessitat de cotitzacions més elevades. Mitjançant la Llei de modernització del sistema de la Seguretat Social (2011) ja es van prendre mesures al respecte; no obstant això, la situació econòmica i la consegüent reducció d'ingressos del col·lectiu autònom fa, ara per ara, difícil plantejar-se augmentar les cotitzacions.

¹ Llei 27/2011, d'1 d'agost, sobre actualització, adequació i modernització del sistema de la Seguretat Social. BOE núm. 184, de 02.08.2011.

² Llei 17/2012, de 27 de desembre, de pressupostos generals de l'Estat per a l'any 2013. BOE núm. 312, de 28.12.2012.

En definitiva, el procés de convergència amb el règim general (en drets i prestacions, però també en aportacions), s'està veient afectat per la situació econòmica. En la mesura en què l'activitat econòmica millori, és de preveure l'avenç d'aquest procés, amb la finalitat d'una suficiència de les pensions del règim especial del treball autònom.

La política de suport i foment de l'emprenedoria té una sèrie de reptes als quals ha de fer front: d'una banda, la davallada de pressupost públic; al mateix temps, ha de millorar un seguit de deficiències identificades en diferents estudis i en diferents edicions de la Memòria: la necessitat de definir el destinatari d'aquesta política, atès que el concepte d'emprenedor no és unívoc (no és sinònim de treball autònom); la necessitat de concretar el públic destinatari d'aquestes i d'identificar correctament perfils de persones emprenedores, en el sentit que aquestes polítiques no sempre han de ser indiscriminades o generalitzades, atès que aquesta característica incrementa els seus costos i no sempre té els efectes desitjats; la necessitat de diversificar també el col·lectiu destinatari d'aquestes mesures, atès que un nombre significatiu van dirigides als joves (menors de 30 anys), mentre que les dades reflecteixen que la mitjana d'edat de l'emprenedor se situa al voltant dels 40 anys; la necessitat de coordinar les diferents institucions que realitzen accions en aquest àmbit, per evitar solapaments i llacunes i, a la vegada, garantir una utilització més eficient dels recursos públics; la necessitat de diversificar i repartir les actuacions al llarg de les diferents fases del desenvolupament de la iniciativa empresarial.

Més enllà del 2013, els propers anys la política de suport a l'emprenedoria estarà en gran mesura condicionada, a banda del context econòmic i la disponibilitat pressupostària, per les mesures que pugui preveure la futura Llei estatal de suport a l'emprenedoria, actualment en elaboració.

En aquest context, les **polítiques d'ocupació i les relacions laborals** prenen una rellevància cabdal.

La lluita contra l'atur, i en especial contra l'atur juvenil, continuarà essent una de les prioritats d'acció en el marc de la Unió Europea

La lluita contra l'atur, i en especial contra l'atur juvenil, continuarà essent una de les prioritats d'acció en el marc de la Unió Europea.

D'entre les mesures destinades a la lluita contra l'atur juvenil destaca la Garantia juvenil, sistema que ha de vetllar perquè tots els menors de 25 anys rebin una bona oferta d'ocupació, educació i formació contínua, formació d'aprenent o període de pràctiques en un termini de quatre mesos després de quedar a l'atur o d'acabar l'educació formal. En l'àmbit estatal aquesta mesura ha estat parcialment recollida en l'Estratègia d'emprenedoria i ocupació jove 2013/2016, que té per objectiu afavorir la inserció dels joves en l'àmbit laboral i millorar la seva situació al mercat de treball. Aquesta Estratègia ha donat lloc al Reial decret llei 4/2013 de suport a l'emprenedor i d'estímul al creixement i la creació d'ocupació. Com a complement d'aquesta Estratègia, i en un àmbit molt més transversal, està en elaboració l'Avantprojecte de llei de suport als emprenedors i la seva internacionalització.

D'entre les recomanacions que la Unió Europea ha fet a Espanya en matèria d'ocupació destaca que al juliol de 2013 hauria d'haver completat l'avaluació de la reforma laboral de 2012 i que el mes de setembre hauria de presentar les modificacions pertinents. Així mateix, la Unió Europea recomana reformar les polítiques actives d'ocupació per orientar-les a la consecució de resultats; reforçar i modernitzar els serveis públics d'ocupació per garantir una assistència individualitzada als aturats segons els seus perfils i necessitats de formació; reforçar l'eficàcia dels programes de requalificació pels treballadors de més edat i d'escassa qualificació; i accelerar l'aplicació de la col·laboració públicoprivada en els serveis de col·locació.

En aquesta línia, està en tràmit l'aprovació de l'Acord marc estatal que fixarà el sistema de col·laboració de les agències privades de col·locació i les ETT en matèria d'intermediació laboral. Així mateix, s'ha anunciat la reforma de la normativa reguladora del SOC.

L'import destinat a polítiques actives d'ocupació pels pressupostos generals de l'Estat torna a disminuir

Malgrat les recomanacions de la Unió Europea, la despesa prevista inicialment en foment de l'ocupació pels pressupostos generals de l'Estat es fixa en 3.771 milions d'euros, el 34,4% menys que el 2012.

D'acord amb la Conferència Sectorial d'Ocupació i Afers Laborals, les comunitats autònomes gestionaran 1.342 milions d'euros, el 7,7% menys que el 2012, i se'n condiona l'entrega del 40% al compliment dels objectius de lluita contra l'atur. A Catalunya, l'import de les transferències estatals (193,7 milions) disminueix el 2,4% respecte el 2012.

En l'àmbit català, el document de bases de l'Acord estratègic 2013-2016 preveu prioritzar la creació d'ocupació per garantir la necessària cohesió social i per afavorir la integració en el mercat laboral de les persones que n'han quedat al marge, i assenyala com a col·lectius prioritaris els joves, els aturats de llarga durada i les persones amb especials dificultats d'inserció laboral. En el moment de redactar aquestes previsions, a més de l'anunci de la reforma del marc normatiu del SOC a la qual s'ha fet referència, el Govern ha anunciat també la reforma de la formació professional per culminar la integració dels subsistemes de formació professional perquè les persones puguin capitalitzar qualsevol tipus de formació i tenir certificades totes les competències professionals assolides, tant mitjançant la formació formal o informal, com mitjançant l'experiència laboral.

La taxa de cobertura de les prestacions d'atur continua disminuint

Pel que fa a les **prestacions d'atur**, contributives i assistencials, com a conseqüència de la durada de la crisi i de les reformes que el 2012 s'han fet en el sistema de prestacions d'atur, la taxa de cobertura de les prestacions d'atur continua disminuint, i per tant, augmenta el nombre de persones sense dret de percebre prestacions d'atur atesa la seva llarga durada en aquesta situació de desocupació. Així mateix, continua augmentant el pes del nivell assistencial, tot i que s'ha de veure l'efecte que tindrà l'enduriment en els requisits d'accés a les prestacions del nivell assistencial i la renda activa d'inserció.

D'altra banda, la reforma duta a terme el 2012 pot tenir efectes en la despesa en prestacions d'atur, atesa la disminució de l'import de la prestació del nivell contributiu (per la disminució del 60% al 50% del percentatge que cal aplicar a la base reguladora a partir del sisè mes, així com per l'eliminació de la bonificació del 35% de la cotització corresponent al treballador).

Tant el II Acord per a l'ocupació i la negociació col·lectiva 2012-2014 com la reforma laboral, en major mesura, fan una clara aposta per la descentralització de l'estructura de la negociació col·lectiva, així com per la flexibilitat interna

Durant l'any 2012, la negociació col·lectiva ha estat marcada per la signatura del II Acord per a l'ocupació i la negociació col·lectiva 2012-2014 i per la posterior reforma laboral, aprovada pel Reial decret llei 3/2012, de mesures urgents per a la reforma del mercat laboral, tramitat posteriorment com a Llei 3/2012, de 6 de juliol, de mesures urgents per a la reforma del mercat laboral. A grans trets, tant l'Acord com, en major mesura, la reforma laboral han fet una clara aposta per la descentralització de l'estructura de la negociació col·lectiva, així com per la flexibilitat interna, a fi i efecte de facilitar l'adaptació competitiva de les empreses i les persones treballadores a la conjuntura actual.

En aquest sentit, la reforma laboral va molt més enllà que el Reial decret llei 7/2011, atès que atorga prioritat aplicativa als convenis d'empresa en determinades matèries, sense subordinar-la als acords interprofessionals o convenis o acords sectorials, d'àmbit estatals o de comunitat autònoma.

Pel que fa a la inaplicació, la reforma amplia els convenis susceptibles de ser inaplicats en les seves condicions laborals a l'empresa, donant cabuda expressament als convenis d'empresa; regula un procediment unitari d'inaplicació de les condicions i amplia les matèries susceptibles de ser inaplicades. D'altra banda, amplia les causes d'inaplicació a través de la incorporació de les causes tècniques, organitzatives o de producció, a més de les causes econòmiques, ja previstes a la legislació anterior, i reformula la definició de les causes en determinats aspectes, com ara la quantificació en dos trimestres consecutius pel que fa al caràcter persistent de la disminució en relació a les causes econòmiques.

És previsible que s'atorgui la competència per resoldre les discrepàncies sorgides per falta d'acord en els procediments d'inaplicació de les condicions de treball previstes al conveni col·lectiu a la Comissió de Convenis Col·lectius del Consell de Relacions Laborals

La reforma també incideix especialment en els procediments per resoldre discrepàncies en els procediments d'inaplicació de les condicions de treball, atorgant, en última instància, funcions decisòries a la Comissió Consultiva Nacional de Convenis Col·lectius, sempre que la inaplicació afecti centres de treball de l'empresa situats en el territori de més d'una comunitat autònoma, o els òrgans competents de les comunitats autònomes en la resta de casos. Pel que fa a aquesta qüestió, val a dir que l'absència d'organismes de resolució a la majoria de comunitats autònomes està dificultant que, enfront de la falta de consens entre les parts, es pugui donar una solució a les inaplicacions que afecten les empreses radicades a una única comunitat autònoma. Davant d'aquesta situació, el Reial decret llei 5/2013 (a la seva disposició addicional sisena) preveu que, si en un termini de tres mesos des de

la seva aprovació (17 de març de 2013) les comunitats autònomes no han constituït i posat en funcionament un òrgan tripartit equivalent a la Comissió Consultiva, o bé han subscrit un conveni de col·laboració amb el Ministeri d'Ocupació acordant la seva actuació, serà aquesta Comissió la que coneixerà els conflictes per manca d'acord sobre la inaplicació de les condicions de treball previstes en un conveni col·lectiu. En el cas de Catalunya, és previsible que s'atorgui la competència per resoldre aquestes discrepàncies a la Comissió de Convenis Col·lectius, òrgan especialitzat del Consell de Relacions Laborals. En el moment d'elaboració d'aquesta Memòria, es troba en fase d'informació pública el Projecte de decret que en regula la seva organització i funcionament.

Finalment, la reforma laboral estableix un termini màxim d'un any d'ultraactivitat del conveni des de la seva denúncia, excepte pacte en contrari. Transcorregut aquest any sense que s'hagi acordat un nou conveni, s'aplicarà el conveni d'àmbit superior que sigui d'aplicació. Aquest termini d'un any comença a computar el dia 8 de juliol de 2012 en el cas dels convenis denunciats abans de l'entrada en vigor de la Llei 3/2012.

En aquest context, les organitzacions sindicals i empresarials analitzen la problemàtica que es deriva del transcurs del termini de durada establert per la reforma laboral per a la renovació dels convenis ja denunciats abans de la finalització del període legal previst d'ultraactivitat, sense que s'aconsegueixi la signatura dels nous convenis que els substitueixin i, conseqüentment, s'apliqui el conveni d'àmbit superior, en cas que n'hi hagi.

Les organitzacions CEOE, CEPYME, CCOO i UGT signen, el 23 de maig de 2013, l'Acord sobre la ultraactivitat dels convenis col·lectius amb un seguit de recomanacions als negociadors dels convenis col·lectius que poguessin resultar afectats per la possible pèrdua de vigència del conveni. Pel que fa a la ultraactivitat, s'acorda que els convenis en què les negociacions estan obertes abans de la finalització del termini legal de vigència es puguin continuar negociant i insta les parts negociadores a acudir als sistemes de solució extrajudicial de conflictes establerts en l'àmbit estatal i autonòmic per a la resolució de les situacions de bloqueig. És previsible que en l'àmbit de Catalunya s'arribi a un acord tripartit per tal d'establir un protocol de solució extrajudicial de conflictes, a fi i efecte de desbloquejar la negociació dels convenis que estan a punt de perdre la ultraactivitat

Davant d'aquesta situació, les organitzacions CEOE, CEPYME, CCOO i UGT signen l'Acord sobre la ultraactivitat dels convenis col·lectius, a 23 de maig de 2013, amb un seguit de recomanacions als negociadors dels convenis col·lectius que poguessin resultar afectats per la possible pèrdua de vigència del conveni. L'Acord, en primer lloc, fa una crida als negociadors de convenis per tal que potenciïn els mecanismes de flexibilitat interna en el sentit ja indicat al II Acord per a l'ocupació i la negociació col·lectiva, així com una adequada revisió i innovació i una millora significativa en les tècniques regulatòries dels convenis. Pel que fa a la ultraactivitat, s'acorda que els convenis en què les negociacions estan obertes abans de la finalització del termini legal de vigència, es puguin continuar negociant, sempre i quan els negociadors es comprometin a seguir el procés de negociació, garantint, durant la durada mútuament acordada d'aquest procés, el manteniment del conveni vençut. No obstant això, l'Acord estableix que cadascuna de les parts podrà decidir que la negociació està esgotada i, per tant, instar la mediació obligatòria o l'arbitratge voluntari. L'Acord remet als sistemes de solució extrajudicial de conflictes establerts en l'àmbit estatal o autonòmic i estableix que les parts han d'acudir de manera urgent a aquests mecanismes en aquells convenis que hagin estat denunciats amb dos anys d'antelació a 8 de juliol de 2013 i que encara no s'hagin renovat.

En l'àmbit de Catalunya, després de diverses negociacions, s'ha signat un Acord entre Foment, Pimec, CCOO i UGT per tal d'evitar el bloqueig de la negociació col·lectiva. Segons l'Acord, les parts podran pactar una pròrroga per seguir negociant els convenis, una vegada que finalitzi el període legal d'ultraactivitat, i, en cas de conflicte, podran triar de comú acord entre la mediació expressa de la Generalitat, en el marc de la Comissió de Convenis Col·lectius del Consell de Relacions Laborals (que s'iniciarà en un màxim de 48 hores i durarà com a màxim 30 dies) i el procediment de conciliació i/o el de mediació amb arbitratge delegat de la pròpia Comissió de Mediació, segons l'establert als procediments de resolució extrajudicial de conflictes del Tribunal Laboral de Catalunya.

Les previsions macroeconòmiques continuaran condicionat negativament el dinamisme d'alguns dels principals factors estratègics per a la competitivitat de l'economia catalana: la recerca, el desenvolupament i la innovació (RDI), les infraestructures i el model energètic i de sostenibilitat

En un context de clara contracció econòmica i laboral, amb uns pressupostos tant a nivell català com estatal que es reduiran durant el 2013, es preveu un any molt difícil per a l'R+D+I, tot i que es consideri com un factor estratègic de creixement.

En un context de clara contracció econòmica, es preveu una persistència en la dificultat pel que fa a l'R+D+I

Així les coses, la previsió de creixement de les despeses internes i de personal ocupat en R+D a Catalunya en els propers anys serà negativa per a tots els sectors implicats.

Tot i això, en el marc de la Unió per a la Innovació, una iniciativa de la UE, s'insisteix en la necessitat de fer un canvi d'orientació de l'activitat econòmica cap a la integració en la producció de processos d'innovació que potenciïn un elevat creixement i intensitat de coneixement. En el seu informe de balança del 2012, demostra amb dades que les economies de la Unió Europea on l'impacte de la innovació és més extens, tenen una taxa d'ocupació més alta.

En aquest context de disponibilitat inversora en R+D+I, tan limitada per part del sector públic, s'obre l'oportunitat de fer una reflexió sobre la recomanació per part de la Comissió Europea d'implantar el concepte d'estratègia d'especialització intel·ligent (RIS). Aquest concepte consisteix en què cada regió europea ha de treballar per trobar àmbits d'especialització en què pugui ser excel·lent i, a partir d'aquí, afavorir un compromís de tots els agents i institucions en aquesta direcció. Aquest concepte requereix d'un conjunt de polítiques que cobreixin diversos camps d'actuació: clústers, entorn d'innovació còmodes per a les pimes, formació, cooperació universitat-empresa, agenda digital, tecnologies clau, indústries culturals i creatives, internacionalització, instruments financers, habilitats, compra pública innovadora, creixement verd i innovació social. El Pla de Govern 2013-2016 vol ser perseverant amb la voluntat de consolidar el model de governança del sistema d'R+D+I i en aquest sentit manifesta que una de les seves actuacions executives serà precisament el desenvolupament de l'estratègia d'especialització intel·ligent a Catalunya.

Catalunya ha d'aprofitar l'efecte tractor de Barcelona com a capital mundial del mòbil

Pel que fa a les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC), Catalunya ha d'aprofitar l'efecte tractor de Barcelona com a capital mundial del mòbil, ja que està previst que ho sigui fins a l'any 2018. A més del Mobile World Congress, el projecte és més ambiciós i inclou altres dimensions. Així la Fundació Mobile World Capital està desenvolupant un festival mundial del mòbil, un centre mundial del mòbil (ubicació permanent dels comandaments de l'Associació d'Operadors dels Mòbil i Empreses Relacionades –GSMA- i centre d'exposicions) i el hub mundial del mòbil (nou ecosistema per desenvolupar la indústria dels serveis relacionats amb el mòbil i globalitzar les solucions d'èxit). Aquesta iniciativa hauria de ser una de les prioritats centrals a l'hora d'implementar el Pla Digital presentat el 2012.

Quant a l'evolució de l'accés a Internet, independentment del tipus de connexió que es faci servir, continuarà avançant, amb l'incentiu que suposa la Internet mòbil, les xarxes socials i el *cloud computing*, entre d'altres i que si s'uneix a unes tarifes cada cop més econòmiques, poden impulsar l'entrada de nous usuaris. Tot i això, caldrà analitzar amb cura les dificultats que encara s'observen entre les empreses i els ciutadans pel que fa a l'ús del comerç electrònic, especialment la venda de productes i serveis.

En l'àmbit de les infraestructures de transport, les previsions són negatives pel que fa a inversió i incertes pel que fa referència al seu ús, amb diferències notables en funció del mode

En matèria d'**infraestructures de transport**, per una banda, les restriccions en el dèficit estatal imposades pel pacte d'estabilitat pressupostària a la UE, i les imposades pel Govern central a la Generalitat de Catalunya limiten la capacitat d'endeutament, tant del Govern central com de la Generalitat de Catalunya, el que es tradueix en retallades en inversió a fi de reduir la despesa.

Pel que fa a l'ús, la mala conjuntura econòmica domèstica fa probable el decreixement en l'ús de carreteres i ferrocarrils, tant en l'ús per transport de passatgers com de mercaderies. Així mateix, la mala conjuntura internacional i, especialment l'europea, fan probable un escenari on empitjorin els resultats d'aeroports i ports, més sensibles a la conjuntura estrangera.

No es preveuen canvis significatius en el context d'incertesa de la política energètica de la UE, que afecta la de l'Estat i la de Catalunya

Tot i el marc polític favorable a les energies renovables de la UE i Catalunya, incrementar-ne la participació en el consum d'energia primària i final serà difícil si no es millora la integració de les renovables al sistema elèctric.

Pel que fa al **consum, l'eficiència i la producció d'energia**, s'espera una petita reducció de la dependència energètica i del consum i la intensitat energètica primària i final a Catalunya. L'estalvi o eficiència energètica millorarà

probablement gràcies a l'adopció de la Directiva europea d'eficiència energètica i al marge potencial d'estalvi que tenen les llars i empreses catalanes. A Catalunya es mantindrà estable el consum d'electricitat, i la participació de les energies renovables seguirà creixent.

L'augment de la participació de les **energies renovables** dependrà de les millores en el mercat interior de l'energia i de la integració en el sistema elèctric. Els reptes de futur seran fomentar els biocombustibles sostenibles i el transport elèctric.

La UE revisarà les polítiques mediambientals, les subvencions i els ajuts, i els orientarà cap a la millora del medi natural (ecosistemes, aigua i aire) i l'eficiència en l'ús dels recursos naturals (materials i energètics). Previsiblement la producció i el consum responsable amb el medi ambient augmentaran, així com el nivell d'exigència de la ciutadania a l'Administració per tal que el protegeixi.

Seguiran les negociacions per aconseguir un acord mundial sobre el clima l'any 2015, però més des de la voluntat de les regions i les organitzacions que des del compromís dels estats.

Pel que fa als **ecosistemes i la biodiversitat**, a Catalunya continuarà l'aproximació econòmica al valor dels serveis ecosistèmics (quantitat i qualitat dels recursos hídrics, fertilitat dels sòls, qualitat de l'aire, etc.) i la lluita contra les espècies invasores per les pèrdues econòmiques i l'impacte sobre la biodiversitat que provoquen. Cal tenir en compte que la futura Llei de costes de l'Estat podria vulnerar la normativa europea en l'àmbit de la gestió d'inundacions, aigües residuals i participació ciutadana.

La incertesa al voltant de les polítiques de gestió dels recursos hídrics no sembla que pugui capgirar-se a curt termini, davant les dificultats observades per aplicar la Directiva marc de l'aigua

Les polítiques i les inversions destinades a salvaguardar els **recursos hídrics** de la UE seguiran, però tant l'Estat espanyol com Catalunya tindran dificultats per aplicar la Directiva marc de l'aigua (DMA) per la situació econòmica i els litigis, competencials i sobre la gestió, que afecten el Pla de gestió de l'aigua de Catalunya, el primer pla que s'ha aprovat a l'Estat espanyol i s'ha presentat a la UE. L'oferta de nou recurs (dessalinització, regeneració i recuperació d'aqüífers) es mantindrà estable o disminuirà. D'acord amb la política de la UE de fer un ús més eficient de l'aigua i d'incloure els costos ambientals, probablement augmentarà l'estalvi i caurà la demanda. La qualitat dels ecosistemes fluvials es mantindrà estable o fins i tot pot empitjorar en els àmbits de la recuperació de lleres i la dispersió d'espècies invasores. En general, la qualitat de les aigües es mantindrà estable, tot i que la inversió en depuració i descontaminació d'aigües subterrànies podria caure.

Quant a la **pesca**, és d'esperar que la pressió i l'esforç pesquer caiguin, ja que la política pesquera comuna (PPC) serà més restrictiva amb les captures, sobretot en aigües profundes, i amb el rebuig de peix, amb la intenció de preservar la reproducció de les poblacions de peixos i els rendiments a llarg termini. La flota litoral catalana tindrà un respir econòmic i temporal per adaptar-se a la nova PPC i el sector haurà d'identificar i valoritzar els productes pesquers de proximitat. És molt probable que es redueixin les captures de peix i la producció aquícola, que haurà de ser més sostenible.

Continuarà el procés de desacoblament entre la generació de residus i l'evolució de l'economia catalana

Seguirà el desacoblament entre la generació de **residus** i l'evolució de l'economia catalana condicionat alhora per la caiguda del consum i l'activitat empresarial, així com la tendència a l'alça en la reutilització, el reciclatge, la valorització i el comerç de residus. La gestió de residus municipals millorarà, sobretot la valorització i el tractament final. Els esforços es destinaran probablement a recuperar els residus orgànics.

Les noves directrius de la política agrària comuna (PAC) poden tenir un impacte negatiu en l'agricultura catalana, atès que els ajuts estan poc vinculats a la producció

Tot i que s'ha aconseguit una certa flexibilització de la política agrícola verda europea, l'**agricultura i la ramaderia** catalanes poden patir l'ajust que la UE imposarà a través de la política agrària comuna (PAC), ja que les ajudes estaran més vinculades a les mesures mediambientals i menys a la producció. L'agricultura de proximitat i ecològica catalanes augmentaran, així com les exportacions. L'ús de fertilitzants seguirà disminuint, atès que l'agricultura ecològica -amb tendència a créixer-, no en usa.

Quant als **boscors**, la superfície forestal pública probablement augmentarà, així com la gestió sostenible, que seguirà rebent ajuts des de la UE. Tanmateix, el balanç entre les repoblacions, d'una banda, i les rompudes per con-

rear i els incendis, de l'altra, seguirà sent negatiu, ja que el risc de pèrdues per incendis augmentarà. Els boscos i les plantacions forestals són importants en l'economia de la UE, així que la lluita contra les infeccions parasitàries continuarà.

L'indicador d'intensitat de les emissions a Catalunya tendirà a mantenir-se estable o, fins i tot, a baixar

Les **emissions** mundials de GEH i la concentració de CO₂ a l'atmosfera tendiran a augmentar. En canvi, a la UE, l'Estat espanyol i Catalunya previsiblement es mantindran estables o baixaran. Les polítiques se centraran en controlar les emissions del sector del processament de l'energia.

La UE seguirà impulsant les **polítiques de mitigació**, sobretot en el sector del transport, i el mercat europeu de carboni, i, probablement, reduirà l'assignació gratuïta de drets per compensar l'excés d'oferta i implantar un sistema de subhasta. Pel que fa a les **polítiques d'adaptació**, és molt probable que augmenti la regulació i les mesures d'adaptació, especialment l'avaluació del risc de desastre i de la capacitat de recuperació, concretament a les zones urbanes.

Pel que fa al medi ambient i les empreses, es preveu la creació de figures fiscals ambientals en l'àmbit del transport. Tot i que Catalunya seguirà sent la comunitat autònoma de l'Estat espanyol que més gasta en protecció ambiental, la **despesa** total en aquest àmbit es mantindrà estable, atès que la despesa corrent augmentarà mentre que la **inversió** en equips per prevenir, controlar i reduir la contaminació caurà.

El Pla de Govern 2013-2016 incorpora un sisè eix anomenat "Desenvolupament sostenible i cohesió territorial" en el qual destaca la voluntat d'impulsar polítiques ambientals de lluita contra el canvi climàtic, i protegir, ordenar, conservar i gestionar correctament el patrimoni natural de Catalunya. Així, en aquest període es vol consensuar un Pacte nacional sobre polítiques de sostenibilitat, que hauria de donar peu a l'elaboració de lleis com la del canvi climàtic o de la biodiversitat i el patrimoni natural.

La durada i l'extrema intensitat de la crisi amb uns efectes devastadors en el mercat de treball i en les polítiques de despesa del sector públic fan preveure que a mig termini les **condicions de vida** de la ciutadania empitjorin significativament, especialment pel que fa a l'accés i a la qualitat dels serveis relacionats amb la salut, l'educació, el dret a l'habitatge i la protecció social. Si bé el Govern català està fent un significatiu esforç per mantenir almenys la despesa en benestar social, el cert és que la reducció de les partides econòmiques que el Govern central ha de transferir (els darrers exemples són la reducció de les beques en educació o la retallada en el cofinançament de la dependència), i el creixent nombre de persones que es troben en risc d'exclusió social fan preveure grans dificultats per sostenir les polítiques socials i educatives del país, tal com estan concebudes a hores d'ara.

Es constata una certa acceleració del procés d'envelliment de la població

Les **tendències demogràfiques** analitzades en la present edició de la Memòria apunten a una certa acceleració del procés d'envelliment de la població. La caiguda de les taxes de natalitat, que no garanteixen el reemplaçament generacional, i l'augment de l'esperança de vida serien els principals factors explicatius d'aquest procés. Els pressupostos públics cada vegada més erràtics emprats en polítiques de benestar fan impossible que es puguin bastir polítiques de natalitat i familiars capaces de capgirar aquesta situació a mig termini.

Continuarà la caiguda de la població potencialment activa, davant el creixement de l'emigració, mentre que la immigració s'estabilitza o fins i tot davalla

Un dels efectes directes més rellevants és la caiguda de la població potencialment activa, que fins ara havia estat alimentada per l'entrada d'efectius del babyboom (en la dècada dels 90) o per l'arribada de persones d'origen estranger (a partir del 2001). Atès el gir que estan prenent els fluxos migratoris, la immigració no sembla que pugui compensar significativament els efectes de l'envelliment. Cal recordar que els moviments migratoris recents es caracteritzaven per una arribada intensa en el ritme i extensa en el nombre d'efectius, configurant Catalunya com un territori de destinació de la immigració. Tanmateix aquest procés s'ha vist truncat a partir de la crisi econòmica i financera del 2008, i les noves tendències migratòries semblen pronosticar un canvi de cicle. Així, s'està produint un creixement significatiu de l'emigració, amb la pèrdua de població jove que això implica, mentre que la immigració s'estabilitza i la població estrangera resident a Catalunya, en una proporció gens menyspreable opta per processos de retorn als seus països.

Es preveu la consolidació d'una davallada progressiva de la població a Catalunya

Davant d'aquest escenari, les dades provisionals del 2013 ja indiquen el primer declivi poblacional des de 1996, a partir d'un retrocés en els fluxos migratoris d'entrada i un increment dels de sortida. Mentre l'actual context socioeconòmic es mantingui, aquesta nova tendència tendirà a consolidar-se. Aquest escenari convida a reflexionar sobre les polítiques públiques relacionades amb la població, si no volem trobar-nos, entre altres elements demogràfics, amb una Catalunya cada vegada més envellida amb el consegüent impacte en les polítiques de benestar.

La sostenibilitat financera del sistema sanitari pivotarà fonamentalment en la contenció i reducció de la despesa

La continuïtat i l'agudització de la crisi econòmica i financera a Catalunya i els seus efectes sobre les polítiques de **salut** tindran un efecte ineludible no només sobre la dotació dels recursos socio-sanitaris –estabilitzant-los o fins i tot reduint-los– sinó també sobre el propi model organitzatiu sanitari, transformant la governança i la gestió del sistema.

A curt termini, el debat sobre la sostenibilitat financera del sistema sanitari s'anirà centrant en un dels dos posicionaments vigents fins ara: aquell que emfasitza la rellevància de contenir la despesa enfront d'aquell altre que destacava la importància de millorar la recaptació de fons. Les reformes desplegades en el si del sistema sanitari ja han suposat, el 2012, la reducció per segon any consecutiu de la despesa pública en salut i la retroacció de l'activitat fins a nivells anteriors al 2008 i, en algun cas, al 2005.

Caldrà fer un seguiment a mig i llarg termini de l'impacte d'aquesta realitat financera del sistema de salut sobre la qualitat de la cobertura i sobre l'estat de salut de la població

Davant d'aquest panorama, caldrà restar amatents als possibles efectes negatius que puguin tenir les reformes socio-sanitàries sobre la qualitat de la cobertura i sobre l'estat de salut de la població, particularment en relació amb l'existència –ja d'entrada– d'importants desigualtats socioeconòmiques en salut (*i.e.* gènere, classes socials i estudis) constatades a través de l'Enquesta de salut de Catalunya (ESCA).

Si, pel que sembla, no és produeix un deteriorament brusc del sistema, el manteniment a curt termini dels nivells generals de bona salut reportats per la població de Catalunya a l'ESCA podria ser temporalment compatible amb un empitjorament progressiu de les condicions d'accés al sistema socio-sanitari (per exemple restriccions en l'atenció primària, pressions en l'atenció hospitalària i increment de les llistes i el temps d'espera) i amb una pèrdua de l'efectivitat dels serveis assistencials (com és la rehabilitació i el tractament socio-sanitari) i de les polítiques sanitàries intersectorials (*i.e.* la promoció i prevenció socio-sanitària).

L'extensió i profunditat de la crisi econòmica pot tenir un impacte significatiu en les economies familiars sobre els comportaments en salut, tant pel que fa a l'ús dels serveis socio-sanitaris com en els hàbits i estils de vida de les persones

També caldrà observar el sentit i la mesura de l'afectació de les economies familiars sobre els comportaments en salut, tant en termes d'ús dels serveis socio-sanitaris (públics *versus* privats) com en termes d'hàbits i estils de vida (alimentació, consum de drogues, etc). D'una banda, l'any 2011 es redueix per primera vegada des del 2008 la despesa privada per càpita en salut (el 5,6%), alhora que s'incrementa el seu pes relatiu sobre la despesa total de les famílies (del 3,17 al 3,42%). De l'altra, alguns marges localitzats de millora en determinats hàbits i estils de vida podrien evolucionar favorablement per una qüestió relacionada amb el nivell adquisitiu de les economies familiars mentre que d'altres podrien evolucionar en sentit negatiu precisament per aquesta mateixa qüestió, com és el possible empitjorament de la dieta i el consegüent increment del sobrepès i l'obesitat infantil i adulta.

Tot i això, el Govern, a través del seu Pla 2013-2016, reitera la voluntat de voler consolidar, com un dels objectius principals, un model sanitari propi de cobertura universal basat en la bona governança i pretén promoure un model assistencial sostenible i d'excel·lència al servei de les persones i orientat a la millora dels resultats de salut, cercant la proximitat i el compromís dels professionals i de la ciutadania amb el bon funcionament del sistema sanitari. Aquest compromís hauria de cristal·litzar en un document de bases per elaborar un Pacte nacional de la salut. També destaquen iniciatives com la presentació de la Carpeta personal de salut i Canal salut i el Pla nacional de promoció de l'activitat física de Catalunya.

Els ajustos pressupostaris en educació continuaran a curt termini, fet que tindrà conseqüències negatives tant en l'equitat com en la qualitat de l'educació a Catalunya

Per segon any consecutiu ha davallat la despesa pública en **educació**. Aquest fet ha suposat retornar a nivells de despesa similars al 2007 i fins i tot al 2006, si bé el sistema té més pressió, atès l'increment d'alumnat, una lleu-

gera davallada del professorat i més exigències de l'entorn. Les previsions a curt termini no semblen que permetin pensar en un escenari alternatiu a l'anteriorment descrit. Tot plegat pot tenir un seguit de conseqüències que apuntem a continuació:

- **Equitat:** es preveuen majors dificultats d'accedir i/o continuar al sistema per a les persones i famílies en situació més desfavorida. Es preveu una davallada dels imports previstos a la política de beques i ajuts a l'estudi. També es preveu una reducció del nombre de beneficiaris de beques i ajuts, fruit de l'enduriment dels requisits acadèmics per accedir-hi. Si a aquestes previsions hi afegim l'increment de taxes per accedir a algunes etapes educatives, això pot comportar un augment de la despesa privada en educació, fet que té de nou efectes negatius en termes d'equitat.

L'augment de l'alumnat dels ensenyaments de règim general s'ha concentrat en la pràctica totalitat en els **centres públics** i ha davallat de manera significativa en els centres privats no concertats, sobretot en les etapes inicials. Segurament és un indicador de les dificultats econòmiques de moltes famílies i pot generar més pressió per als centres públics i alhora accentuar les diferències amb els centres privats (que a llarg termini també podrien tenir dificultats per arribar a una massa mínima d'alumnat per poder funcionar).

- **Qualitat:** els propers anys s'haurà d'analitzar els efectes que tindrà l'aplicació de les mesures d'estalvi que ha introduït canvis organitzatius en els centres i que, ha suposat l'augment de la ràtio de l'alumnat per professorat, ha posat en dubte la continuïtat de programes d'atenció a l'alumnat amb necessitats educatives específiques (els PROA, per exemple) o d'altres programes específics (EduCAT 2.0) i també ha suposat, per exemple, la supressió de la sisena hora en la majoria de centres educatius públics.

També, en línia a com ja s'ha fet de cara al curs 2012-2013, caldrà adequar l'oferta formativa (especialment ensenyament de règim general) a les previsions demogràfiques, atès que el sistema català és un dels que ha rebut i rebrà més pressió demogràfica a mesura que les cohorts més joves (ara en l'educació infantil i primària) avancin en el sistema.

Cal afegir que, en l'actual context, és d'esperar que més persones **retornin** al sistema educatiu i per tant es redueixi l'abandonament escolar prematur, fet que pot comportar més pressió demogràfica al sistema, en tots els nivells educatius, però sobretot a l'FP, si se segueix la tendència dels darrers anys.

Tot i això, es preveu que continuï la millora dels indicadors de permanència en el sistema educatiu, especialment per la reducció de l'efecte crida del mercat de treball

En aquesta línia, és una bona notícia la posada en marxa del Pla per a la reducció del fracàs escolar a Catalunya 2012-2018, que entre els seus objectius es planteja reduir la taxa d'abandonament escolar prematur fins al 15% al final del 2018, a partir de 10 eixos d'actuació, dels quals destaquen la professionalització de la docència, l'atenció a la diversitat de l'alumnat i la personalització de l'ensenyament, l'autonomia de centre, la professionalització de la direcció i la implicació i el compromís amb la família.

Així, tot plegat fa pensar que podria haver-hi una certa reducció de la polarització existent entre el jovent, pel que fa a la seva formació, caracteritzat a hores d'ara per un ampli col·lectiu amb escàs nivell de qualificació i de l'altra, un col·lectiu també ampli amb educació superior.

Un dels principals problemes de l'agenda educativa, laboral i social seguirà essent la situació dels joves que no estudien ni treballen (o que no poden treballar), problemàtica que bé mereix mesures de xoc de caire intensiu

Tot i així, malgrat que es pugui detectar una certa millora en el nivell de qualificació del jovent, la crua realitat del mercat laboral, especialment en aquest col·lectiu, fa pensar que un dels principals problemes en l'agenda educativa, laboral i social continuarà sent la situació de molts joves de 15 a 29 anys que no estudien ni treballen o que no poden treballar, situació en la qual el nostre país ocupa els primers llocs del rànquing europeu. El Pla de Govern 2013-2016 preveu la posada en marxa d'un Pla de xoc per a joves que ni estudien ni treballen. Per tant caldrà estar pendents de l'evolució d'aquest pla, ja que si no es prenen mesures intenses, tot plegat podria tenir conseqüències en l'àmbit personal i social d'aquest col·lectiu, arribant fins i tot a abocar-los a situacions d'exclusió social.

Cal també valorar positivament algunes iniciatives que, al llarg dels propers anys, poden tenir un impacte positiu en el vincle entre la formació i el mercat de treball en l'etapa de l'educació secundària i consegüentment en facilitant

tar la transició al món laboral d'aquest alumnat. Així remarcaríem la iniciativa Catalunya Escola d'emprenedors, amb 15.000 alumnes que ja hi han participat, i la progressiva implantació de la Formació Professional Dual, amb un paper cada cop més protagonista de l'empresa en la formació de l'alumnat. Una mesura significativa és la creació d'un grup de treball interdepartamental amb l'objectiu de fer el seguiment del procés d'integració de la formació professional. La voluntat del Govern per potenciar i integrar l'FP en tots els seus vessants s'observa en les línies mestres de l'Acord estratègic per al creixement econòmic, la creació d'ocupació i la cohesió social, que fan referència a la qualificació professional i la formació al llarg de la vida, sobretot les relacionades amb la integració dels sistemes d'FP i la necessitat d'un model integrat i permanent. També es previsible que durant aquesta legislatura s'acabi elaborant un avantprojecte de llei de la formació professional.

Caldria analitzar el biaix existent entre els nois i les noies pel que fa al rendiment i a la progressió en els estudis

Sembla interessant, a l'hora de definir polítiques públiques en aquesta matèria, introduir l'anàlisi de gènere. Els indicadors nacionals i internacionals mostren com, en general, les noies acostumen a tenir millors resultats acadèmics en termes de rendiment i progressió en els estudis, en comparació amb els nois. Caldria analitzar aquest biaix i prestar-hi atenció amb mesures específiques dirigides als nois.

El projecte de llei de la LOMCE promet tenir una gran presència en l'agenda pública dels propers anys, tant pel que fa al seu procés parlamentari com també en les seves primeres passes de la seva implementació, atès l'alt nivell de controvèrsia i de generació de conflicte que se'n deriva

Per últim, enguany tindrà una gran presència en l'agenda pública el Projecte de llei de reforma de la LOE (LOMCE), que es debatrà durant els propers mesos en el Congrés. L'avantprojecte ja ha suscitat un rebuig molt important en molts sectors, no només de la comunitat educativa, sinó també política i de la societat en general, tant per les mesures educatives que pretén introduir al sistema com per algunes modificacions concretes, com ara les que afecten la llengua vehicular i la distribució de competències entre l'Administració central i la catalana, entre d'altres. Caldrà estar amatents al desenvolupament d'aquest debat i a la llei finalment aprovada i al seu possible impacte en els aspectes anteriors, com també als seus efectes en l'àmbit de l'equitat i d'universalitat del sistema educatiu.

No cal dir, que a més del debat al voltant de la LOMCE, que promet ser tens, el creixent malestar social que ha generat la reducció de la despesa pública en l'àmbit de l'educació fa pensar que el nivell de conflictivitat social no desapareixerà o fins i tot podria créixer.

Tot i alguns senyals de millora, es mantindran les resistències per traslladar al sector de la compra d'habitatge majors facilitats creditícies

La sol·licitud per part de les autoritats espanyoles del Programa sectorial d'assistència financera externa, el rescat de la banca espanyola, amb la signatura del Memoràndum d'entesa (MoU) el 23 de juliol del 2012 ha significat un impuls del procés de reestructuració i recapitalització del sistema bancari espanyol a partir de la segona meitat del 2012 i al llarg del primer trimestre del 2013. La millora dels balanços de les entitats financeres espanyoles més dèbils, fent assumir pèrdues als seus accionistes i preferentistes, recapitalitzant les entitats amb fons prestats per la UE i eliminant part dels actius més problemàtics de les entitats amb títols de deute del SAREB, en principi haurien d'ajudar a restablir l'any 2013 el finançament de les entitats financeres espanyoles, basat en els mercats majoristes, i facilitar així la realització de la seva tasca d'intermediació financera amb major eficàcia.

Per tant, aquest element i la previsible reducció de l'euribor el 2013, donada la conjuntura internacional, haurien d'afavorir la capacitat de concessió de crèdits de les entitats, si bé l'encara elevada morositat del sector de la promoció immobiliària i de la construcció i la tendència creixent de la morositat en el crèdit a les llars per la compra d'habitatge fan preveure que es mantindran les resistències per traslladar al sector de la compra d'habitatge majors facilitats creditícies, amb un previsible augment dels tipus d'interès hipotecari mitjans, i un empitjorament de les condicions creditícies al sector.

El previsible retrocés de l'activitat econòmica i una nova caiguda de l'ocupació, amb el seu impacte en la renda disponible, continuaran debilitant la demanda de compra d'habitatge

Paral·lelament, el programa d'ajudes al sector financer espanyol negociat pel Govern central i un ajust molt important de consolidació fiscal, que s'intensifica el 2013, fan esperar un retrocés de l'activitat econòmica per aquest any que es traduirà, previsiblement, en una nova caiguda de l'ocupació, la renda disponible de les llars i

un augment de l'atur, elements que seguiran debilitant la demanda de compra d'habitatge, que es canalitzarà amb més intensitat cap al mercat de lloguer.

A més, cal tenir en compte que per a l'any 2013 s'elimina la desgravació fiscal a les noves compres d'habitatge de primera residència per a tots els nivells de renda, augmenta del 4% al 10% el tipus reduït de l'IVA de les transmissions d'immobles nous i es preveu, per part del Govern de la Generalitat, un increment del 8% al 10% en el tipus impositiu de les transmissions de segona mà en l'impost de transmissions patrimonials. Elements que encara reduiran més la disposició al pagament en el mercat de compra, mentre que, per a les obres de rehabilitació, s'elimina la deducció per obres de millora en l'habitatge en l'IRPF, introduïda l'any 2010.

Tot fa pensar en què continuï la reducció de l'activitat del sector de la construcció residencial i en una caiguda, fins i tot més intensa que en el 2012, del preu de compra de l'habitatge

Per tant és previsible que, per cinquè any consecutiu, tingui lloc una reducció de l'activitat del sector de la construcció residencial, a la vegada que és d'esperar una caiguda, possiblement més intensa que el 2012, del preu de compra de l'habitatge, que des del darrer màxim, l'any 2006, acumula a Catalunya una reducció del 32,0%.

És en aquest context que pren rellevància l'estratègia que prengui el SAREB en el seu pla de negocis per rendabilitzar l'important volum d'actius immobiliaris acumulats fins al moment, prop de 90.000 habitatges.

Les polítiques d'habitatge continuaran patint severos ajustos. Es preveu que aquestes polítiques posaran el seu focus en el foment del lloguer, la rehabilitació, renovació i regeneració urbanes

De fet, d'acord amb els pressupostos aprovats per l'Estat per al 2013 i el nou Pla estatal d'habitatge, el Programa de promoció, administració i ajudes per a la rehabilitació i per a l'accés a l'habitatge (programa 261N dels pressupostos), si bé amb una dotació el 5,4% inferior als pressupostos del 2012, canvia els seus objectius i passa a tenir com a eixos bàsics el foment del lloguer, la rehabilitació, renovació i regeneració urbanes. Cal tenir en compte, que la reducció de la despesa pressupostada en aquest programa d'habitatge respon, entre d'altres, a la disminució del 34% de la dotació per al programa de la Renda bàsica d'emancipació, eliminat per a nous beneficiaris des del 2012, la qual cosa dificultarà l'accés a l'habitatge de la població més jove. A més, les transferències de capital que l'Estat fa a les CA a través d'aquest programa per a ajudes a la construcció, rehabilitació i adquisició d'habitatges i que les CA utilitzen per finançar part de la seva despesa en habitatge es redueix el 79,5% el 2013, dels 193,7 milions d'euros als 39,8 el 2013.

Tot indica que continuaran empitjorant les condicions de vida de la població, atesa que està estretament vinculada amb la situació de la població activa, molt afectada per l'atur i especialment el de llarga durada

L'evolució dels indicadors en l'àmbit de la **protecció social** i la inclusió social mostra un empitjorament de les condicions de vida de la població, com a conseqüència de l'impacte de la crisi econòmica i de la pèrdua d'ocupació en la societat catalana. L'any 2011, la renda mitjana de les llars catalanes cau per tercer any consecutiu i se situa a nivells de l'any 2006, i el risc de pobresa i exclusió social afecta ja al 26,7% de la població catalana.

Pel que fa al risc de pobresa, que afecta el 19,1% de la població catalana l'any 2011, és especialment greu en el cas de la infància: el 26,4% de les persones de menys de 16 anys es troben en risc de pobresa, una situació especialment preocupant de cara al futur per les seves conseqüències en el desenvolupament econòmic i social del país. En aquest sentit, en les conclusions del mòdul de l'ECV sobre transmissió intergeneracional de la pobresa (2011), es posa de manifest que a Espanya la situació econòmica de la població adulta segueix estant condicionada per les circumstàncies de la llar en la que va viure durant l'adolescència.

En aquest sentit, les llars amb una intensitat de treball molt baixa³ poden incrementar la seva vulnerabilitat a mesura que tenen més dificultats per accedir a les prestacions socials

Aquesta situació es podria agreujar en el futur, atès que està estretament relacionada amb la situació de la població en edat activa en el mercat de treball. Així, cal posar de manifest que les persones que viuen en llars amb una intensitat del treball molt baixa (un dels factors de l'indicador AROPE) s'han més que doblat en el període

³ Les llars amb una intensitat de treball molt baixa són aquelles en les que els seus membres en edat de treballar treballen menys del 20% del seu temps de treball total potencial

2008-2011: la intensitat del treball molt baixa ha passat d'afectar el 4,6% de la població a afectar-ne el 10,5%, en consonància amb la pèrdua d'ocupació provocada per la crisi i amb l'increment de l'atur de llarga durada. Un altre indicador que reflecteix la dimensió que ha tingut la crisi en l'ocupació a Catalunya és el que fa referència a les llars en les que totes les persones en edat activa estan aturades, que han crescut ininterrompudament a Catalunya al llarg dels anys de la crisi: han passat de ser 76.100 llars l'any 2008, a 248.200 llars l'any 2011. D'acord amb l'OCDE (2013), en la mesura que la crisi persisteix i que cada vegada hi ha més persones aturades que esgoten les prestacions, la situació no pot fer altra cosa que empitjorar, estenent-se, com en els darrers anys, a classes socials que abans de la crisi no havien estat afectades per dinàmiques d'exclusió social.

Tot i el reduït marge econòmic de maniobra del Govern de la Generalitat, hi ha la previsió de dur a terme diverses iniciatives legislatives per fer front a l'increment de la vulnerabilitat social, especialment entre la infància

Davant aquesta constatació, el Govern de la Generalitat està treballant en un Pacte per a la lluita contra la pobresa i l'exclusió social i ha elaborat una Proposta de pacte per a la infància.

Caldrà valorar, en un context de reducció de la despesa pública, el desenvolupament d'iniciatives que estan previstes en aquesta legislatura com la creació d'un fons i un servei de rescat de famílies i una xarxa de pisos d'emergència o l'Avantprojecte de Llei de suport a les famílies, per saber si realment tenen la capacitat de fer de dic de contenció a la situació d'emergència de moltes famílies a Catalunya.

Preocupa que davant les restriccions que darrerament ha patit l'RMI, no existeixi cap instrument eficaç que impedeixi que una part de la ciutadania es quedi sense un ingressos mínims per a la seva subsistència

El sistema de protecció social, que ha tingut un paper important com a mitgador de les conseqüències socials de la crisi, està donant signes d'esgotament, com a conseqüència de l'allargament de la crisi i de la política de contenció de la despesa en l'àmbit social per tal de reduir el dèficit públic. En el cas concret de Catalunya, s'ha restringit l'accés a l'RMI, que havia esdevingut el darrer esglaó de la protecció social davant l'esgotament de prestacions i subsidis d'atur. De fet, la reforma duta a terme l'agost del 2011, ha deixat fora de l'àmbit de la prestació al voltant de 25.000 persones, algunes de les quals van veure denegada l'ajuda i d'altres van patir la seva extinció, com a conseqüència dels nous requisits d'accés a la prestació.

Com a conseqüència, les persones en situació d'atur de llarga durada han vist com s'incrementa la seva vulnerabilitat, davant la manca de cobertura del sistema. Aquesta situació no es preveu que millori donada l'evolució del mercat de treball, i si no s'intenta buscar solucions de caire global, tant en l'àmbit de l'Estat com en l'autonòmic, una part creixent de la ciutadania es quedarà sense uns ingressos mínims per a la seva subsistència i, per tant, abocada a la pobresa i a l'exclusió social.

Així, el CTESC ha recomanat la necessitat que es garanteixin uns ingressos mínims que evitin l'exclusió social

En aquest context, el CTESC ha recomanat (*Informe sobre el risc de pobresa relacionat amb el mercat de treball*), que caldria garantir uns ingressos mínims que evitin caure en la pobresa i l'exclusió social als col·lectius més vulnerables. En aquest sentit, un cop esgotades les prestacions i/o subsidis per desocupació, s'hauria d'accedir a una renda que garantis uns ingressos de subsistència, vinculada a accions formatives i ocupacionals, participació en entitats socials, itineraris d'inserció sociolaboral, etc. En concret, davant les restriccions per accedir a l'RMI per a les persones que es troben en situació de risc de pobresa derivat del treball, es recomana que el Govern de la Generalitat hauria de mantenir una última xarxa de protecció econòmica per a les persones sense accés a ingressos, sense detriment de la necessitat de trobar solucions als problemes de responsabilitat de les administracions. En cas contrari, caldria reincorporar al col·lectiu de persones en risc de pobresa vinculat amb el mercat de treball a l'RMI. D'altra banda, i en relació amb altres casos de buits de protecció, el CTESC recomana desenvolupar polítiques que proporcionin un suport adequat als ingressos dels treballadors quan estiguin en situació de risc de pobresa.

En aquest sentit, una mesura esperançadora que va en la línia de garantir els serveis bàsics a les persones en risc d'exclusió social és l'aprovació per part del Parlament d'una moció on insta a promoure de forma immediata les mesures necessàries perquè les empreses subministradores d'energia i aigua no puguin tallar el seu servei per impagament a famílies que rebin uns ingressos inferiors al salari mínim.

L'anunci recent que es reprèn el diàleg social en el marc de l'elaboració d'un nou Acord estratègic per al període 2013-2015 dóna esperances en aquest sentit, atès que el desenvolupament d'un mecanisme per assegurar la

reparació dels efectes que els ajustos hagin pogut tenir sobre determinades polítiques de despesa i inversió social s'estableix com una de les seves línies d'actuació.

Els serveis socials estan substituint els buits de cobertura del sistema de protecció social

Els serveis socials poden estar substituint els buits de cobertura del sistema de protecció social esmentats anteriorment, atès que s'observa un augment de la demanda d'ajudes per part de les famílies, unes ajudes que ara ja són més de tipus econòmic i laboral. Per tant, cada vegada accedeixen més persones als serveis socials per una situació de manca d'ingressos, sense una problemàtica social afegida. Aquestes situacions són les de persones que mai pensaven que haurien de demanar l'ajuda dels serveis socials i que, quan la demanen, és perquè ja han esgotat tot el suport de la seva xarxa social i familiar.

Davant aquest escenari, el Govern de la Generalitat està treballant en l'Avantprojecte de Llei marc de protecció social de Catalunya⁴ amb la finalitat de mantenir la cohesió social a Catalunya en el context de crisi actual; no obstant això, cal posar de manifest que el Govern ha assenyalat que, per fer sostenible l'Estat del benestar, és necessària més coresponsabilitat en el finançament segons el nivell de renda i patrimoni de les persones. El desenvolupament d'una nova llei sobre l'RMI quedaria sota el paraigües d'aquest Avantprojecte de Llei. Pel que fa a la revisió de l'RMI, el propòsit és adaptar la prestació a l'actual entorn socioeconòmic del país. És també remarcable que el Parlament de Catalunya ha admès a tràmit la ILP de la renda garantida de ciutadania,⁵ fet que va en la línia de les recomanacions anteriorment mencionades del CTESC.

La reforma de les pensions tindrà una importantíssima presència en l'agenda política del país

En el context de reducció de la despesa, alguns dels instruments de la protecció social figuren entre els objectius preferents de les reformes estructurals, com és el cas del sistema públic de pensions. Els treballs de la Comissió d'Experts sobre la Reforma de les Pensions i el Factor de Sostenibilitat (que pot determinar la seva revaloració, l'edat de jubilació i el període de càlcul), apunten cap a una reforma en què és previsible que es redueixi la quantia de les pensions. A més, Brussel·les ha lligat el relaxament dels objectius de dèficit a la realització de determinades reformes estructurals a Espanya, com és el cas de la reforma del sistema de pensions. Des del CES estatal, s'ha posat de manifest que "hi ha una inflació d'expectatives" sobre l'impacte d'aquesta reforma en la solució de la crisi, perquè aquesta solució depèn de "l'activitat econòmica" i no de reformes com la de les pensions i del mercat de treball.

El sistema d'atenció a la dependència actualment depèn de l'increment significatiu de les aportacions econòmiques de les famílies afectades, situació que caldria revertir quan finalitzi la crisi econòmica

D'altra banda, l'any 2012 s'ha reformat en profunditat el sistema d'atenció a la dependència (SAD), amb la justificació de garantir la seva sostenibilitat. S'ha reduït la quantia de les prestacions i s'ha ajornat l'entrada dels dependents moderats al sistema a l'1 de juliol del 2015. Des de diverses instàncies, es parla d'estancament de la posada en pràctica de la Llei. Les perspectives per a l'any 2013 no poden ser gaire optimistes, atesa la importància de les retallades pressupostàries en aquest àmbit. Tanmateix, en el marc de l'Acord estratègic 2013-2015, el Govern de la Generalitat es compromet a dedicar més recursos a la dependència. És també remarcable que en el Pla de Govern, un dels objectius destacats de l'eix 2 és l'impuls d'una llei de promoció de l'autonomia personal.

⁴ El Consell Executiu ha aprovat la memòria prèvia de l'Avantprojecte en la seva reunió del dia 2 d'abril del 2012.

⁵ BOPC núm. 43, de 18.03.2013.